

Boekbesprekingen van "Mariahoeve, drie gezusters en de strijd om het bestaan" en van "Beeld van een veranderend dorp"

Gérard Hollanders

Deze keer weer twee boeken die onlangs verschenen zijn. Het eerste is het werk van *Bert Paasman en Brand Overeem: 'Mariahoeve, drie gezusters en de strijd om het bestaan'*, uitgegeven bij De Fontijn, Baarn. Het boek is gepresenteerd bij de opening van de Mariahoeve en het eerste exemplaar is uitgereikt aan dhr Ruiters, naaste familielid, buurman en steun en toeverlaat van de laatste bewoonster, Maria van de Brink.

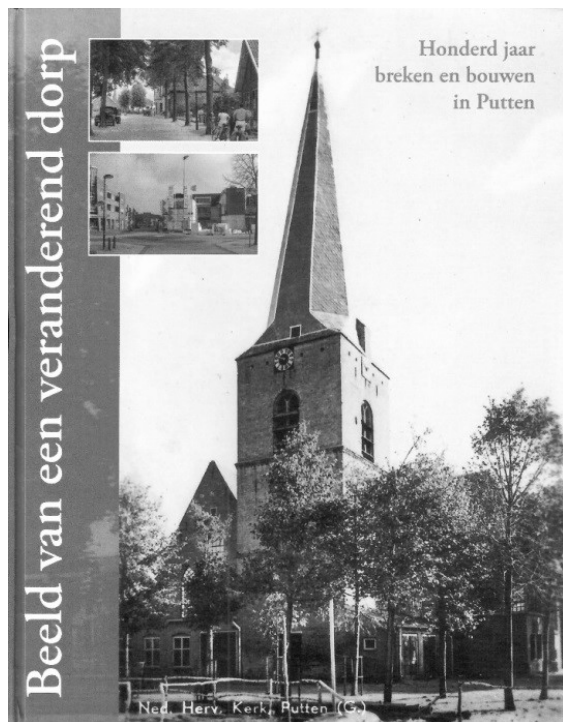
Het boek ziet er verzorgd uit. Het is gebonden met harde omslag met daarop een foto van de drie gezusters. De foto's zijn in zwart-wit en zijn wat donker afgedrukt, hetgeen het boek helaas een ietwat sombere indruk geeft. Het boek telt 120 bladzijden.

Het is vooral een fotoboek. Met die foto's, die door Brand Overeem bij zijn vele bezoeken aan de hoeve genomen zijn, wordt het verhaal van het leven van de gezusters vorm gegeven. Wat de foto's niet kunnen laten zien wordt door Bert Paasman verhaald. Het verhaal is vooral historisch en beschrijvend van aard en vult zo uitstekend het fotoverhaal aan. Het beschrijft in grote lijnen, maar uiterst sfeervol en met veel piëteit, hetgeen op de foto's te zien is, maar ook dat wat niet te zien is: de actie en de manier van werken, de volgorde van werkzaamheden van dag tot dag en het jaar door. Door het verhaal en de foto's maak je het als het ware mee, zo'n goed beeld geeft het geheel, zo intiem raak je bij hun leven betrokken.. Het 'wat leefden ze eenvoudig toen...' van Wim Sonneveld wordt zo een werkelijkheid. Zó is het leven toen geweest.

Vanuit historisch perspectief vormt het boek een monument van het boerenleven zoals dat vroeger was. Het geeft inzicht in hoe men moest leven om het hoofd boven water te houden. Het heeft als zodanig daarom een veel bredere betekenis dan alleen voor Puttenaren of bezoekers van de museumhoeve. Natuurlijk draagt een bezoek aan de hoeve bij aan de beeldvorming, maar dit verhaal, de foto's én een beetje inlevingsvermogen volstaan daarvoor ook. Het uitlichten van het leven van de bewoners van de hoeve heeft dan ook een brede documentaire waarde.

Hoewel de zusters geen grafsteen wilden en in een naamloos graf rusten, alleen van God gekend, is hun leven en zijn hun personen door dit boek exemplarisch geworden voor de vroegere eenvoudige boerenleefstijl. Ik kan het boek aan eenieder die daarvoor belangstelling heeft aanraden. Het is te verkrijgen bij de boekhandel en op de Mariahoeve.

Het tweede boek is een uitgave van het Genootschap zélf. De samenstellers en auteurs zijn *Gerrit Buter, Jolette van Eijden, Johannes van Hell, Gérard Hollanders en Anton Klaassen*. Het is een fraai vormgegeven boek, gebonden en met harde omslag, waarop een foto van de oude dorpskerk, als centrum van het dorp, figureert. Het boek draagt de titel '*Beeld van een veranderend dorp*' met als ondertitel '*Honderd jaar breken en bouwen in Putten*'. Het boek is ontstaan als een verlengstuk van de zeer gewaardeerde tentoonstelling die door enkele van de samenstellers is verzorgd in het nieuwe gebouw van de Rabobank ter gelegenheid van de opening daarvan in 2005. Tijdens het proces van gegevens verzamelen 'groeide' het boek van de 25 situaties in 50 foto's op de tentoonstelling naar 87 situaties in zo'n 250 foto's. Met z'n bijna 200 pagina's in 'full color' en op degelijk glanspapier is het zonder meer een fraai en 'kloek' boek. Dat dit veel werk met zich mee heeft gebracht behoeft geen betoog.

Zo'n twee jaar lang hebben de samenstellers foto's geselecteerd en de materie bestudeerd. Zo'n twee jaar lang hebben de samenstellers foto's geselecteerd, de materie bestudeerd en onderzocht, teksten gemaakt, deze herzien en weer herzien totdat het resultaat naar de zin was. De foto's van de huidige situatie zijn gemaakt door Jollette van Eijden, die steeds weer de nieuwe en gewijzigde teksten verwerkte en ook de eindre-

dactie voerde.

Het is een geheel ander boek dan het hierboven besprokene, al heeft het daarmee gemeen dat het ook vooral een fotoboek is. Hier staat echter niet het menselijk leven van alledag centraal, maar de leefomgeving, de infrastructuur waarbinnen wij ons leven leiden.

Het boek bevat een korte inleiding waarin in grote lijnen de ontwikkeling van bewoning en bebouwing in de laatste twee eeuwen wordt aangegeven in nauwe samenhang met de demografische ontwikkeling. Verder worden in de 87 situaties veranderingen getoond in de bebouwing van die in het begin van de vorige eeuw en die van nu. Plaatsen waar vroeger nog geen bebouwing was maar nu wél komen in het boek nauwelijks voor. En dat is begrijpelijk want de samenstellers zijn uitgegaan van fotomateriaal dat vanuit het verleden voorhanden is. En van onbebouwde grond werden vroeger nauwelijks foto's gemaakt. Dit betekent dat het boek vooral de dorpskom als onderwerp heeft. Toch zijn

er enkele uitstapjes naar buiten gemaakt, naar plaatsen waarvan vroeger wél foto's zijn gemaakt en waar een verandering te zien is. 'Beeld van een veranderend dorp' laat de veranderingen goed zien, in veel gevallen zelfs met een of meerdere tussenfasen. De beschrijvingen bij de foto's betreffen vooral de bewoning en gebruik van de bebouwing in vroeger tijd. Van het huidige gebruik kunnen we immers zélf kennis nemen en weten we het vaak al wel.

Het boek laat zien dat het dorp geen stilstaand organisme is. Het is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Het toont soms situaties waarvan we het nu jammer vinden dat ze niet meer bestaan. Maar we moeten ook niet vergeten dat die 'oude' beelden ook slechts momentopnamen zijn. Honderd jaar dáárvoor zag alles er ook weer anders uit. Het boek is daarom géén oproep om al het nu bestaande te behouden. Het laat wél de relativiteit van 'vertrouwdheid van omgeving' zien. En zolang het allemaal niet té snel gaat en vooral het unieke en waardevolle behouden wordt blijft het dorp, ondanks alle veranderingen, voor de individuele bewoner herkenbaar door diens tijd heen.

Het boek is een fraaie vastlegging van het veranderingsproces van onze leefwereld van verleden naar heden en kan daarom van harte in de belangstelling van alle Puttenaren worden aanbevolen. Bij de totstandkoming is bereidwillige medewerking onderzonden van dhr. L. Luteijn (adresgegevens), dhr. J. vd Hoorn (correctiewerk) en Wilmey Cartografie (kaartmateriaal). De vormgeving en druk is verzorgd door dhr. R. van der Poll (Accent). Het boek is voor leden tot half januari 2008 verkrijgbaar aan de informatiebalie van de Rabobank tegen inlevering van een door ieder gekregen bon met een korting op de winkelprijs van € 5,-. Verder is het boek bij de boekhandels in Putten en in de plaatselijke musea tijdens openingstijden verkrijgbaar.

+++